

Кіндратець Олена,
доктор політичних наук, професор, професор
Запорізький національний університет
(Запоріжжя, Україна)

ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

Цифрова трансформація освіти приводить до зміни як методів, форм освітньої діяльності, так і управління освітою. Класичні університети частково «поступаються місцем» відкритим онлайн-курсам, навчатись на яких можуть всі охочі, «цифровим» університетам, в яких немає контролю викладача за навчальним процесом, він може за бажання в будь-який момент бути як перерваним, так і продовженим знову. Фактором, що заохочує до навчання, є бажання бути конкурентоздатним на ринку праці. Процес цілком закономірний враховуючи динамічність змін в сучасному житті. Часом спеціальності, якими опановують студенти під час навчання в виші, стають непотрібними, натомість з'являється запит на інші професії. Такий попит і породжує пропозицію у вигляді короткотривалих онлайн-курсів.

Нині безкоштовні онлайн-класи в коледжах пропонують провідні класичні університети світу. До таких університетів відноситься і найстаріший університет США – Гарвард. З 2011 року Стенфордський університет відкрив доступ в Інтернеті до понад 100 унікальних, безкоштовних онлайн-курсів. Отримати доступ до відкритих курсів Єльського університету можна без реєстрації. Лекції представлені у відео та аудіо форматі [1]. Національні портали з безкоштовними онлайн-курсами створені у Великобританії, Франції, Китаї.

Останнім часом з'являється все більше і спеціальних компаній-провайдерів, що здійснюють освітню діяльність, але не є прямо прив'язаними до університетів. Хоча опосередкований зв'язок все ж існує, оскільки вони часто залучають кращих лекторів вишів до створення освітнього контенту для он-лайн курсів. Ця тенденція породжує ряд проблем. Перша з них стосується зниження статусу університетського диплома. Сертифікати онлайн-курсів часто цінуються у роботодавців не менше ніж університетський диплом, за винятком хіба що найбільш престижних у світі університетів.

Друга проблема полягає в неврахуванні зростання навантаження викладача в умовах цифровізації освіти. Г.Л Тульчинський вважає, що роль викладача, сам зміст його роботи в умовах цифровізації істотно змінюється. Його завданням стає не стільки регулярно оновлення змісту лекцій і практичних занять відповідно до нових теоретичних концепцій і розробок, скільки відстеження електронних ресурсів і баз даних, де всі ці

матеріали представлені [2, с.130]. Неврахування зростання навантаження – це порушення принципу соціальної справедливості стосовно викладачів українських вишів. Соціально несправедливою є оцінка праці викладачів в Україні. Третя проблема – цифрова трансформація освіти позначаються на освіті, як соціальному інституті, який виконує багато соціально важливих функцій, як то соціалізація та соціальний контроль. Крім того, «індивідуалізація» освіти позначається на емоційній сфері, на здатності до емпатії.

Четверта проблема – зменшення обсягу годин, що виділяються на гуманітарні дисципліни. Ці дисципліни складно поєднуються з цифровими технологіями. Віртуальні відеоконференції не можуть замінити «живу» дискусію в аудиторії. Дебати були частиною навчання в античних, середньовічних університетів, в Києво-Могилянській академії в XVII – XVIII ст., дебати є невіддільною частиною вивчення предметів гуманітарного циклу. Розуміючи значення гуманітарної освіти у США, наприклад, на гуманітарні дисципліни виділяється в середньому 21%–26% обсягу навчального часу. Важливість гуманітарних наук було визнано у прийнятій Європейською комісією програмі «Горизонт 2020» на період 2014 – 2020 рр. В Україні ж вже сьогодні відбувається «витіснення» гуманітарних дисциплін з навчальних програм університетів. Ефективність інших нововведень, як то тестовий контроль знань з цих дисциплін, є сумнівною. П'ята проблема – як показують дослідження рівня знань, зі зростанням використання електронних освітніх ресурсів та дистанційного навчання знижується рівень професійної підготовки. Причину цього бачать в слабкому нагляді та недостатньому оцінюванні викладачами результатів освітньої діяльності. Шоста проблема – виникнення ідеї непотрібності вищої освіти взагалі. Так, наприклад, повну відмову від вищої освіти пропонує американський мільярдер П. Тіль. На його думку, 4-6 років проведених в виші – це втрачені роки життя. Спеціальність, яку студент отримує, може зникнути з ринку праці за цей час [2, с.128]. Такі уявлення є «популізмом» в освітній сфері життя. Вони пов'язані з хибним уявленням про швидкість та легкість отримання необхідних знань.

Таким чином, цифрова трансформація освіти – явище суперечливе. Вона робить освіту доступною та «мобільною», дає можливість швидко реагувати на потреби суспільства. Однак, водночас породжує ряд негативних наслідків, які потрібно враховувати та шукати способи їх подолання.

Список використаних джерел:

1. Brunson Paul C. (2019) 7 elite universities offering free online classes June 18, 2019. URL:<https://www.theladders.com/career-advice/7-elite-universities-offering-free-online-online-classes>
2. Тульчинский Г.Л Цифровая трансформация образования: вызовы высшей школе // Философские науки. 2017. № 6. С. 121–136.